

Art yard

umetnost, ki gradi skupnost

V KULTURNI ČETRTEI ŠIŠKA

(Ljubljana, 7.-9. 9. 2023)

Poročilo o izvedbi

Pripravila: **Leja Forštner** in **Goro Osojnik**

September 2023

Uvodna dejstva

Gledališče Ane Monro že več kot 40 let vabi ljudi na ulice, trge, v parke in druge urbane koticke, ki jih za kratek čas spremenimo v oder umetnosti in prostor srečevanja ter druženja. V obdobju pandemije in z njo povezanih omejitev (upo)rabe javnih površin, ko smo bili nenadoma odrezani od občinstva, ki je naše bistvo, smo zavzeto iskali način, da ostanemo v stiku z njim – in ga tudi našli. Zasnovali smo gledališko podoknico, ki smo jo izvajali na dvoriščih stanovanjskih sosesk. Iz te je jeseni 2021 (i)zrastle projekt *ART YARD*, v okviru katerega interaktivnost, ki je dodana vrednost sodobnih performativnih uličnih umetnosti, uporabljamo kot orodje za (iz)gradnjo/krepitev sosedskih skupnosti v ljubljanskih blokovskih naseljih.

Mestna soseska, ki soustvarja svoje zgodbe

Na povabilo javnega zavoda *Turizem Ljubljana* k sodelovanju pri njihovem festivalu *CELA ŠIŠKARIJA – KULTURNA ČETRTR ŠIŠKA SE PREDSTAVI* (15. & 16. 9.) smo kot uverturo vanj projekt *ART YARD* med 7. in 9. 9. izvedli v presenetljivo mirni in zeleni soseski, ki smo jo med raziskavo terena oziroma iskanjem primernega prizorišča zanj povsem naključno odkrili v neposredni bližini ene glavnih mestnih vpadnic, tj. Celovške ceste – in nas je v trenutku očarala. S ciljem, da prebivalcem te ponudimo drugačno urbano, ustvarjalno in kulturno doživetje v domačem okolju, smo zasnovali interaktiven in inkluziven program, v okviru katerega smo jih povabili, da skupaj z nami soustvarijo domišljajske zgodbe o njenih prepoznavnih značilnostih.

Odziv stanovalcev je bil zelo dober. Vsak dan se nam jih je pridružilo več deset in prav vsi – tako otroci kot odrasli – so z veseljem in aktivno sodelovali. V dveh popoldnevih smo tako na štirih izbranih lokacijah pod "taktirko" priznanega in izkušenega moderatorja, pripovedovalca in umetniškega ustvarjalca Roka Kušlana, ter v družbi animatorjev, klovna Clayma (Camilo Acosta Mendoza) in Alessandra M. (Goro Osojnik), "spletli" 4 zgodbe.

4 zgodbe (s) Šišenskih zelenic

Zgodbe v celoti navajamo v nadaljevanju, objavili pa jih bomo tudi na društveni spletni strani www.anamonro.si, ter povezavo do njih na naših družabnih omrežjih.

Kuharska hiška

Nekoč se je v glavah politikov porodila ideja, da je treba postaviti tovarno Litostroj. A to nikakor ne bi šlo, če ne bi bilo vsaj petih mater, mogoče pa še kakšne več, ki so najprej zgradile hiško sredi litostrojskega naselja. Tako se mu reče, čeprav je v bistvu mestno. Sploh pa ga takrat še niti ni bilo. To je okrog hiške zraslo šele kasneje.

Očetje, ki so pasali k tem mamam pa so tačas uštimali drevesa, da naselje zdaj izgleda, kot da je v gozdu. Že takrat, ko naselja sploh še ni bilo, so si jih zadeli na ramena in jih prinesli že 50-

letna s hriba ter jih nasadili okrog hiške. Da pa je bilo to sploh mogoče, je poskrbel Jan, ki je kahal v tej hiški.

Prva zgodba je nastala na zelenici pred Majde Vrhovnikove 28.

Jan je kahal vsak dan – en dan pasulj, en dan ričet, en dan bograč, en dan boršč, en dan segedinar, en dan joto, v nedeljo pa, ko so vsi že prdeli in sračkali skozi ušesa, je ljudem le privoščil tudi pohančke. Sicer je vsak dobil samo enega, a po stotinah žlic ki so jih nosili preko tedna v usta, so bili veseli, da so nekaj čvrstega nasadili tudi na vilice. Te so sicer, da ne bi dobili avitaminoze in skorbuta, rabili za solato, ki jo je Jan prav tako pripravil vsak dan. Pasulju in ričetu je dodal fižolovo solato, k joti je dal zeljno solato, prav tako k segedinarju, sicer pa se je pojavila na jedilniku tudi endivja, ki gre seveda najbolje skupaj s fižolom in zeljem.

Zato so otroci litostrojskega naselja, ki, kot rečeno, sploh ni litostrojsko, ampak mestno, zrasli krepki in postali pomembni člani nastajajoče socialistične družbe. Leja, recimo, je postala veterinarica za konje, in da bi sploh imela delo, so spremenili družbeni sistem, litostrojsko tovarno pa v hleve. Pustili so edino ambulanto, v kateri je delala Mija in zdravila vse te ljudi, ki so kar naprej jedli pasulj in zelje, da so sploh lahko hodili po svetu s čistimi hlačami.

Sušilnice perila

Nekoč, potem, ko so jih zgradili, so bile v blokkih litostrojskega naselja, ki je bilo pravzaprav mestno, po kletih pralnice. Te so bile namenjene skupinskemu pranju vseh stanovalcev, se pravi njihovega perila. A kaj ko se je ravno takrat pojavil nov izum - pralni stroj. Vsak Slovenec

ga je hotel imeti, tudi stanovalci naselja. Ponosno so jih postavili v svoje kopalnice, in zamaknjeno gledali v njihove vrteče se bobne, kadar so bili v funkciji – pralni stroji, seveda, ne stanovalci. Pralna korita pa so, prepuščena sama sebi, od dolgčasa umrla.

Druga zgodba je nastala na zelenici pred Runkovo 28.

V taka mrtva in prazna so se naselili pralni duhovi, pralni vampirji, pralni greniji, pralni zombiji in pralni okostnjaki, poleg njih pa še prdec, ki se je, ker jo je tako zelo napenjalo, izmuznil iz prejšnje pravljice. Sčasoma je ta v pralnici postal - pralni prdec. Vse te pralne prikazni so v pralnicah spale cele dneve, od šestih zjutraj do devetih zvečer in namesto, da bi smrčali kot vsi normalni duhovi, greniji, zombiji, vampirji in okostnjaki, jih je pralni prdec naučil prdeti. Tako so se jim, ko so se ob devetih zvečer zbudili, njihove vampirske, zombijske, grenjevske, okostanjške in duhovne (včasih, kadar so vstali na levo nogo, pa tudi duhovniške) oči zasolžile od silnega smradu, ki so ga napuhteli tekom dneva.

Zato so vsak večer zapustili skupne prostore pralnic in se napotili med sušilne stebre, kjer so se na vrveh luftali, jedli nebogljene nogavičke in sem ter tja kakšne neprevidne gatke predvsem pa strašili mimoidoče. Zato se ljubezen v litostrojskem naselju, ki je pravzaprav mestno, zdaj ne poraja v parku med bloki, pač pa se zaljubljenici srečujejo po kletih.

Grafiti

V litostrojskem naselju so se približno takrat kot pralni stroji pojavili okroglopsti gumijasti kopitarji. Od ostalih kopitarjev se razlikujejo po tem, da se ne pasejo. Tudi hranijo se ne sami, pač pa jih hranijo ljudje. Zanimivo je tudi to, da se jih ne hrani skozi gobce, ampak imajo

luknjo za hrano zelo blizu riti, kar dela njihove prdce še posebej aromatične. Ko so nafutrani lahko letajo sem ter tja in tako kot nekateri drugi kopitarji nosijo ljudi in tovor. Ljudje jih imajo od ostalih kopitarjev raje, ker so močnejši, hitrejši in ne rabijo spanca. Slabo je bilo le to, ker se je njihova krma non-stop dražila, saj so jo morali uvažati iz inozemstva.

Ljudje so v litostrojskem naselju (ki je, kot vsi vemo, pravzaprav, mestno naselje) zanje sezidali posebne samske hleve, ki so jim vzdeli ime »garaže«. Pralni duhovi, pralni vampirji, pralni greniji, pralni zombiji, pralni okostnjaki in njihov pobratim pralni prdec so bili vsi iz sebe od jeze in ljubosumja, saj so okrogloprsti gumijasti kopitarji lahko prdeli brez prestanka, njihovi prdci pa so prodirali globlje.

Tretja zgodba je nastala na zelenici pri Runkovi 14 in na zidovih tamkajšnjih garaž smo ustvarili tudi nekaj grafitov, ki pa jih bo (žal) spral že prvi dež, saj smo uporabili krede.

Ustanovili so gang, ga poimenovali Smrdokavra in se z barvami spravili na zidove kopitarskih hlevov. Temu početju so rekli diamantenje stvaritvam pa diamanti. Ker pa te suhe veje družbe, ki niso imeli denarja niti za list papirja, saj so cele dneve le spali in prdeli ter nič koristnega počeli, ponoči pa so le viseli na štrikih za perilo in se luftali, so ljudje to njihovo norčavost po pravici prevrednotili v grafitarstvo, tiste zmazke pa v grafite.

A vendarle so imele pralne prikazni na ta način zastoj galerijo in razstavo vsak dan. Tako je nastala umetnost, ki ji rečemo grafitarstvo, Smrdokavra pa je bilo prvo grafitarsko pleme tega sveta.

Gozd, ki izginja

Za okrogloprste gumijaste kopitarje so bili Smrdokavre navaden prdec v veter. Po litostrojskem naselju (no, saj že vsi vemo, da je mestno), so se okrogloprsti gumijasti kopitarji zelo hitro

množili. Kmalu so se drenjali drug ob drugem in jih ni bilo več kam dati. Postali so zelo nervozni in tudi nevarni, zlasti tisti z bavarskim rodovnikom.

K sreči so se končno našli normalni ljudje in podrli par dreves, ki so jih s svojo hribovsko mentaliteto tja nagnetli fotri od tistih petih mater in jim naredili malo prostora. Za povrh pa so jih preimenovali, da se revežem ni bilo treba predstavljati s tako zapletenim imenom, kot je okrogloprsti gumijasti kopitar. Poimenovali so jih avtomobil ali krajše avto.

Priznajte da je veliko lažje reči: »Hej, živjo, jaz sem avto! Volkswagen«.

Ali pa: »moje ime je BMW! Avto BMW!«

»Oh tudi jaz sem avto, samo škoda, ker nisem iz Nemčije, tako kot vidva«

»Ja, ja škoda, škoda,« je rekel volkswagen.

Četrta zgodba je nastala v neposredni bližini parkirišča na Zofke Kvedrove 12.

Normalni ljudje so torej za BMW-je, ferrarije, mercedese in druge avtomobile naredili prostor tukaj v litostrojskem naselju, ker so bili uvidevni do enih drugih normalnih ljudi, ki so bili tako leni, da so si tak prostor naredili kar pred vhodi, namesto da bi tja privlekli drevesa. Namesto mesto v parku, so mu rekli parkirno mesto.

Ti pridni normalni ljudje so tako uredili parkirna mesta tudi v litostrojskem naselju in da bi bilo končno vsemu svetu jasno, da je to ni litostrojsko pač pa mestno naselje, so zraven postavili tudi parkomate. Tako imamo danes v mestnem naselju, ki mu nekateri iz nevednosti ali lenobe še vedno rečejo litostrojsko, čudovito simbiozo pridnih normalnih ljudi, dreves, avtomobilov in mestnih redarjev.

Tako je bilo. To je zdaj zapisano, in na vas je, da te zgodbe pripovedujete vsak dan. Da jih poveste sošolcem in sosedom, ki jih ni bilo tukaj z nami, ko smo jih ustvarili. Nekoč bodo izšle v knjigah, ki jih bodo izposojali v knjižnicah, in čez 100 let bo to resnica.

Zgodbe smo tudi natipkali in jih pritrdili na "stenčas"/obvestilne table, ki smo jih v soseski (na lokacijah ustvarjanja posameznih zgodb) namestili že par dni pred dogodkom (z namenom promocije tega in celotnega festivala ter ustvarjalcev in izvajalcev), in ki bodo tam (o)stale vse do zaključka *CELE ŠIŠKARIJE*.

"Stenčas"/promo/obvestilna tabla.

Sosedski dan

Tretji dan projekta *ART YARD* v *Kulturni četrti Šiška* smo dopoldan priredili sosedsko druženje z igrali in igrami iz recikliranih materialov (avtor teh je Drago Zadnikar) ter brezplačnimi palačinkami (pekel jih je Tim Bučar) in 4 zgodbe, ki smo jih ustvarili, povezali v domišljjsko pot. Po tej smo se skupaj s stanovalci sprehodili pod vodstvom *impro slam* umetnika Igorja Kune, ki jo je popestril z zabavnimi rimami.

Eno od zelenic (pred Majde Vrhovnikove 12) smo spremenili v igr(al)išče.

Zelena igrala vselej pritegnejo tudi malo večje "otroke".

Obiskovalce smo pogostili z "all you can eat" palačinkami.

Sprehod po domišljjski poti 4 zgodb je vodil "verzoklepec" Kuna.

Nekateri so zapisovalcu in pripovedovalcu zgodb Roku prisluhnili kar z balkona.

Sobotno dopoldne je bilo namenjeno tudi druženju.

"Stenčas"/obvestilne table so pritegnile veliko pozornosti.

Z nami je bil klovn Claymo, ki je takole vabil stanovalce, da se nam pridružijo.

Gostitelj Alessandro M. je obiskovalce animiral tudi s pojočimi pujski.

(Za)ključne misli

V soosko se bomo z veseljem vrnili – morda celo z istim projektom, in obenem povabili vanjo obiskovalce od drugod, ter skupaj z njimi vsakokrat "spisali" drugačne zgodbe? Zanimiva pa se nam zdi tudi ideja, da koncept druženja s stanovalci in skupnega snovanja zgodb prenesemo še v druge ljubljanske sooske, saj smo prepričani, da ima prav vsaka svojevrstno identiteto, ki bi jo na tak način izpostavili in naredili "vidno".

V Ljubljani, 14. 9. 2023

Goro Osojnik,
predsednik Društva *Gledališče Ane Monro*

